

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

8. Quantum singulæ damni concausæ restituere bent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

De Custodibus se abscondentibus, quod facilius delinquentes deprehendant, dicitur lib. 5. c. 1. §. 4. n. 2. & 3.

§. VII. Quo ordine haec Concausa restituere debent?

1. Principua difficultas ea hic est, ut videatur, cui nam ex his concausis incumbat restituere primo loco; in cuius defectum deinde concausa alia succedat. Id ita breviter statuo.

Si plures fuerint causa eiusdem rationis, & ita ut aequè teneantur restituere, restituere debent pro rata. Verbi gratia, si sunt duo exequutores, qui intulerunt proximo damnum decem aureorum, debet quisque quinque restituere. Quod si unus nolit, vel non possit: certe quia uterque tenetur in solidum, succedit secundus ad obligationem restituendi totum, id est, in dicto exemplo decem; Cui tamen secundo debet alius refarcire suam partem, seu ratam, quam debebat.

2. Tunc autem plures aequè tenentur, quando aequalem influxum habuerunt in totum damnum, id, quod tamen §. sequenti clariùs explicabitur. Nam si unus sine communicatione cum aliis fuisset causa solum partis damni, ad partem tantum suam restituendam obligati, nimis est clarum.

Si verò non omnes fuerint causa eiusdem rationis, unus enim fuit, verbi gratia, exequutor, alter palpans, unus iubens, alter rei ablatae custos: erit maxime distinguendum; id, quod tribus dictis explicabo.

3. Aio primò, si res aliena, vel ejus pretium, vel pars extat apud aliquem, rursus, ab aliquo res mala fide consumpta est, ij debent primo: ceteri in horum defectu, qui ceteri ab eo, apud quem res extat, vel à quo mala fide consumpta est, refarciri debent. Ita Vasq. de restit. cap. 9. §. 1. dub. 3. n. 44. & 53. Mol. d. 737. n. 2. Excipe, nisi de mandato alterius damnum aliquis dederit, & in primum rem alienam acceperit; nam tunc mandans etiam ante hunc tenetur restituere, quia tunc ipse est causa principalis damni, qui semper est prior obligatus ut mox num. sequenti subdam. Restituente autem eo, qui primo loco debet, id est, principali, cetera minus principales causa, liberae manent à restitutione; sed restituentibus minus principalibus, debet principalis compensare his totum, quia hi successerunt loco ipsius.

4. Aio enim secundò, si accessit iussio, seu mandatum, seu coactio ad injustam actionem, iubens debet prius, exequutores verò in defectum iubentis, qui iubens debet semper, ut modò dixi, exequutoribus refarcire totum. Ita Vasq. loco cit. n. 54. & 56. Excipe, nisi exequutores in damno inferendo moti fuissent ex se, vel quocunque modo fuissent etiam & ipsi principales, id est, qui augebant negotium suum. Ratio dicti est, quia tunc iubens, mandans, cogens, licet non sit causa moralis damni exequens, est tamen principalis, ut ex se patet. Ratio exceptionis est, quia tunc exequutores sunt ipsi certè principales.

5. Aio tertio, si nullus fuit iubens, tunc exequutor debet prius; cetera concausa, ut palpans, consentiens, motus, & alia tenentur solum in defectum exequentis: nisi in his ceteris extaret aliquid ex furto, tunc enim ex n. 3. tenetur sine dubio illa concausa. Et quid non haec cetera concausa, quae secundo loco debent, non debere unam priorem altera, docet Vasq. loc. cit. sed omnes pro rata juxta maiorem, minorémve influxum ad damnum datum, ad arbitrium prudentis, quem influxum, obligationemque ex influxu exurgentem, mox §. sequenti clariùs me declaratum modò promisi, de Lugo autem de iust. & in cap. 1. d. 19. 3. n. 131. distinguit aliquos casus, quando ex his concausis prior debeat, quam alia; quem, si est ortum, lege.

6. Illud hic praeterire nolo: Si fortè laesus remittit uni ex concausis, non statim censendum esse, ipsum ceteris remississe; sed esse distinguendum: Nam si remittit principali, sanè intelligitur remittere ceteris: at si remittit alicui ex causis secundariis, tunc principalis te-

netur ad restituendum totum, id est, ad maiorem restituendam ipsi laeso, & suam partem ipsi laeso. Causa verò cetera secundaria, quibus non est sum casu quo in defectum principalis debeat restituere; non obligabuntur ad totum, quia debet illa pars, de qua una ex concausis obtinuit remissio. Lege Dicast. l. 2. de restit. tr. 2. d. 4. dub. 1. & 11. cetera lina d. 737. docet, principalem tunc totum debet restituere; sed non explicat cui, domino scilicet, an remissum compartem remisso. Sed, ut dixi, si pars non esse deneganda remissio, quae remissio à domino facta est in favorem remissi, ergo ab illo laeso litas demenda non est.

De hac tenus in hoc §. dictis, lege Molin. & Dicast. ratos, ibi enim multa minutiora omnino videntur. Sed illud non est inter minutiora communiter. Dixi enim paulò antè tunc plures causas aequè quando aequalem influxum habuerunt in totum damnum. Id enim verò (ut cognoscamus quantum influxus quae damni causa restituere debet) diligentem §. sequenti explanationem exposcit.

§. VIII. Quantum singula damni Concausa restituere teneantur.

1. Potest primò aliquis esse causa damni, partialitate causae; Potest secundo, esse causa damni, totalitate causae; Potest tertio, esse causa damni, partialitate causae.

2. Esse causam damni partialitate effectus, est solum partem damni facere independentem à quacunque causa. Ingrederis, v.g. vineam, collecturus uvam, alij sine tuo consensu, vel adhortatione eandem ingredieris, & spoliatur: Tunc tu causa es damni partialitate effectus; tuam enim partem solum facis, & ut modò dixi, certum est ex Mol. d. 734. n. 1. tunc solum ad eam partem restituendam obligari.

3. Esse causam damni totalitate causae est, si totum damnum, id, quod duplici modo evenit per Primò, si à te sine alterius auxilio totum damnum totum vineae, verbi gratia, spoliatur, & tunc totum debet restituere, vel per alteri ignorat. Secundo, si damnum fiat cum auxilio alterius, sed ita, ut etiam si auxilio fieret à singulis: ut si duo lethaliter horum feriant, singuli vulnus lethale infligentes; vel si consulant furtum, ita ut singulorum consilium sufficeret ad illud furtum moveat: & in hoc etiam certum est ex Dicast. l. 2. de rest. tr. 2. d. 4. dub. 1. singulos debere totum damnum, si fortè alter partem sit, vel nequeat restituere, quia verè sunt causa totius damni.

4. Esse causam damni partialitate causae est, si totum damnum, sed cum auxilio aliorum, ita, ut quod singuli non facerent, faciant omnes. Exemplo res clarior: Si duo, verbi gratia, pondus grave fortissimè, neque forte, neque consequenter furtipere unus partem tunc singuli, causa partialis damni totius sunt, & tamen sunt causa adaequata, & in hoc modo causae di damnum, difficultas est non vulgaris (quam vasq. & confusè tractatam invenies à Doctoribus) an singuli debeant restituere totum damnum, atque adeo in solidum, casu, quo alter partem suam nequit, vel non reddere; an verò satis, si partem suam restituat, suum influxum ad damnum datum, maiorem, vel minorem iudicio prudentis aestimandum.

5. Ut autem id melius decernatur, sint haec dicenda, saltem pro praxi probabiles, quas colligo ex quibus Doctoribus apud Dian. quos citat, sequitur de Lugo r. 1. de iust. d. 19. scilicet. 2. d. n. 80. item ex Vasq. de rest. cap. 9. §. 1. n. 34. & Dicast. lib. 2. de rest. tr. 2. d. 4. dub. 1. dec. 2. d. num. 29 lege etiam dub. 9. Prior: Quando per causam damni ita ad damnum concurrat, ut ab ipso, nulla alia causa superveniente, adhuc totum damnum, non obligabitur, nisi partem damni

mentur, mensurandam à Viro prudenti, iuxta mentem influxus ad damnum datum.

Posterior: Quando sine illo, non fieret totum dictum damnum, obligatur ad totum in solidum, ita ut non reatente alio partem suam, totum ipse debeat.

6. Ratio prioris Regula est: quia obligatio restituitur ex damno, quod quis sua actione proximo inferit: sed qui influit in damnum partialitate causae, non est influit in damnum totum, ergo obligatio, ergo non est rationabile, ut ex diminuta obligatione teneatur ad restituendum.

7. Ratio posterioris est, quia tunc causa illa requiritur causae totali: licet enim illa causa partialis solam non poterit totum damnum ponere, poterit tamen totum impedire sui concursus subtractione: si enim illa non accessisset, nihil damni ab altera co-causa factum fuisset: si ergo non se subtraxit, & non impedit totum, quod certe poterat, ipsi imputabitur totum damnum.

8. Ex priori Regula infero militem gregarium satis probabiliter obligari ad restitutionem totius damni, quod sit ab exercitu: Ita Less. lib. 2. cap. 13. dub. 4. n. 37. Mol. disp. 34. alique. Illud enim etiam sine ipso fieret. Et quavis ipse concurreret ad totum damnum, omnes enim milites animantur ex consorcio commilitonum, tamen est valde exigua animatio concepta ex praesentia ipsius unius militis: immo non ratio ejus erit tanta utilitas, ut modicissime animet, unde modicissime debeat: praeter illud damnum, quod forte ex se immedie intulit.

Pari modo idem dicimus in consulentibus damnum, immo & in adhortantibus ad illud, quando omnes consultores vel hortatores ita sunt causa totius damni, ut adhuc sine consilio, & adhortatione consultatus, & exitus sufficeret erat totum damnum illaturus: solum enim debebunt, quantum damni prudenter praedicabitur commensurari ad tale consilium, vel adhortationem. Idem puto, si factum fuisset totum damnum, sed mea hortatio fuit causa, ut fieret aliquantulum citius, nec per dilationem impeditum nullo modo fuisset damnum: idem, inquam, puto, licet contrarius sit Valquez, sed nobiscum est de Lugo locis citatis, quia anticipatio illa, quae à me provenit, partum, immo aliquando nihil damni videtur addere, si hujusmodi damnum ab altero paulo post erat omnino inferendum.

9. Ex Regula posteriori infero, illos duos ferentes, & suspicientes ambo pondus, quod neuter potuisset (quod fuit exemplum allatum n. 4.) obligari in solidum ad totum damnum, quia singuli poterant impedire damnum ipsum totum Infero praeterea, singulos suffragantes, & consultores tunc teneri ad restitutionem totius, quando unum suffragium, seu consilium nihil faceret altero. Requiebantur, verbi gratia, decem suffragia ad conciliandum decretum de damno inferendo, quia novem non sufficiebant. Dico omnes decem suffragantes obligari in solidum, quia quilibet, si se subtraxisset totum damnum impedire potuisset. Quod si conclusio iam decreta, accederet alius, iam nullius damni causa hic erit. Quare, licet peccet, non obligari tamen ad restitutionem diximus, lib. 1. decal. c. 3. §. 7. verb. Suffrag. Infero item, si duo ingrediantur domum ad furandum verbi gratia, centum aureos, ita ut altero sine altero non ingrederetur, in solidum obligari, atque aded ad totum altero nolente, seu non valente suam partem restituere. Leg. Sanchez lib. 7. Dec. c. 2. n. 19. Idem dic, si duo se invicem animent, ita ut sine hac mutua animatione non sequeretur damnum. Idem in similibus, quia in his casibus singuli impedire poterant totum damnum.

10. Obiicit: Ex priori regula sequitur, illum gregarium mihi belli militem, sicuti siue parvam, siue nullam incurrit obligationem restitutionis, ita nullam incurrit irregularitatem, quia iam sine ipso fierent iniustae

Part. I.

illae occisiones, & ipse immediate nullam fecit; idemque in similibus privatis homicidiis: at id videtur esse contra Sacros Canones, irregularitatem fulminantes contra quoscumque quocumque modo concurrentes ad homicidium.

11. Respondeo, nego sequi illum non fore irregularem. Ita Hurt. & DD. communiter apud de Lugo loco cit. num. 94. Ratio est quia onus restitutionis enascitur ex ipsa natura damnificationis, iuxta illam igitur debet eiusmodi onus mensurari. At non equum est, ut quando ego debilissima causa sum alicuius damni, totum illud restituere debeat. Irregularitas vero, cum sit poena iuste ab Ecclesia propter bonas rationes fulminata, iuxta eius legem mensurari debet; lex autem canonica (c. sicut dignum, §. ult. de homicidio, c. quod in dubiis, de penis, iuxta Glossam, docet cum communi Sylvest. v. Bellum §. quest. 3. Navar. & Covarr. apud Laym. lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 1.) eam imponit cuicumque, qui quomodocumque live partialis, si totalis causa sit iniusti homicidij, erit ergo ille miles irregularis, quia occisiones sunt ab exercitu toto, cuius ipse pars est, quamvis debilissime in eas influens; sunt enim illae caedes tanquam ab una causa. Certè si decem homines inimico decem levia vulnera infligant, quae singula non sufficerent ad eum occidendum, sufficerent omnia simul, omnes irregularitatem contraherent, quia verum est dicere, omnes concurrerunt ad homicidium, tanquam unam causam: ergo etiam in casu militis, de quo agimus, levitas illa influxus non excusabit irregularitatem.

De milite autem in bello iusto, quoad irregularitatem ex defectu levitatis, alia est ratio, de qua vide Layman loco citato; Vide etiam sup. §. 2. n. 3. ubi irregularitatis etiam damnavimus eum, qui solum celerioris mortis, quamvis aliis omnino sequenda causa est.

Quando est aequale dubium, an concurreris ad iniustam actionem, siue tanquam causa principalis siue minus principalis, an tenearis restituere, iam supra monui me dixisse lib. 1. cap. 3. §. 7. v. Damnum; & poterit etiam videri Dicastillos, l. 2. tract. 2. de rest. disp. 4. dub. 2. num. 39. citans Sylv. Lessium, Avilam, Rebellium, Medinam, Sanchez, aliosque.

CHAPUT III.

Quatuor Casus à Caramuele adducti in materia Restitutionis ex penduntur.

Primus, De servo infirmo

Primus Casus. Caram. l. 2. Theolog. Mor. num. 480 Ambrosius servus gravi morbo periclitatur, & deservit à Medicis. Petrus autem, qui non proficitur artem Medicam, sicut pharmacum, quod illi omnino sanet: petitur primo, An obligetur illud ipsi praebere? Secundo, An possit ipsum vili pretio emere, & postea curare, sibi que curam retinere.

2. Ad primum, cum multi doceant, neminem teneri ad medicinis, sed posse se committere Deo, ut multi sanctissimi viri fecerunt, & ex alio capite nemo tenetur strictius vitam suam servare, quam alienam; Ambrosius non tenebitur nisi pharmacis, nec tenebitur Petrus eidem pharmacum praebere.

3. Ad secundum posse emere vili pretio, quia tunc tunc valet homo, cuius vita desperatur; idque verum est, etiam si Petrus teneretur dare illud pharmacum, nam non teneretur ex Iustitia, sed ex Charitate. Haec Caramuel.

4. Verum, mihi nulla ratione probantur: Primo enim displicet, quod tanquam certum supponit in responsione ad primum, neminem teneri uti medicinis: quod falsum est de medicinis ordinariis; aliisque medicis saltem, non multum difficilibus ad vitam conservandam, ut diximus nos superius, lib. 5. cap. 2. §. 1. Exemplum autem

Ll 3

Sancto